

Tăng cường các biện pháp giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho học sinh tiểu học trong bối cảnh hiện nay

Hà Thị Vân Hòa

Trường CĐSP Hòa Bình

Received: 9/5/2024; Accepted: 16/5/2024; Published: 22/5/2024

Abstract: Educate primary school students on environmental protection awareness through a number of measures such as: Environmental protection education during the learning process at school. Environmental protection education through students' practical actions in class and school activities. Educating awareness of environmental protection when studying and playing in public places. Educating environmental protection awareness through extracurricular activities... mentioned in the article hopes to contribute a small part to raising environmental protection awareness in elementary schools in particular and all students in particular. shared.

Keywords: Environmental protection awareness, Environmental protection education, extracurricular activities.

1. Đặt vấn đề

Môi trường (MT) có tầm quan trọng đối với đời sống của con người và sự phát triển kinh tế, văn hóa của đất nước. Hiện nay do ảnh hưởng trực tiếp từ tác động của con người khiến cho MT đang thay đổi và ô nhiễm nghiêm trọng. MT đã, đang và sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến đời sống của con người. Chính vì thế, bảo vệ môi trường (BVMT) chính là bảo vệ cuộc sống của mỗi người nói riêng và cho cả nhân loại nói chung. BVMT không chỉ là trách nhiệm của riêng mỗi người mà đó là trách nhiệm của tất cả mọi người. Bài viết đưa ra một số biện pháp nhằm giáo dục ý thức BVMT cho học sinh (HS) Tiểu học.

MT chính là không gian sống của con người và mọi sinh vật, là nơi cung cấp những tài nguyên thiên nhiên như rừng, khoáng sản, động thực vật quý hiếm... phục vụ cho cuộc sống của con người. MT hiện nay đang bị ô nhiễm nghiêm trọng trên phạm vi quốc gia cũng như trên toàn cầu. Vì vậy, việc giáo dục ý thức BVMT và tài nguyên thiên là vô cùng cần thiết đối với HS nói chung và HS Tiểu học nói riêng. Giáo dục ý thức BVMT nhằm cung cấp cho HS những kiến thức cơ bản liên quan đến MT, tình hình ô nhiễm MT trong giai đoạn hiện nay và những biện pháp BVMT phù hợp với khả năng của lứa tuổi HS tiểu học... Vì vậy, người viết đề cập đến: "Giáo dục ý thức BVMT cho HS Tiểu học" nhằm đưa ra một số biện pháp cơ bản có thể giáo dục ý thức BVMT cho HS tiểu học, giúp các em bước đầu nhận thức được vai trò của môi trường, sự quan trọng phải BVMT, từ đó rèn luyện, hình thành hành vi ứng xử đúng đắn, thân thiện góp

phần BVMT.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm môi trường và giáo dục ý thức bảo vệ môi trường.

2.1.1. Khái niệm môi trường:

MT là một tập hợp các yếu tố xung quanh hay là các điều kiện bên ngoài có tác động qua lại (trực tiếp, gián tiếp) tới sự tồn tại và phát triển của sinh vật.

Theo Điều 3 Luật BVMT (2005): "Môi trường bao gồm các yếu tố tự nhiên và vật chất nhân tạo bao quanh con người, có ảnh hưởng đến đời sống, sản xuất, sự tồn tại, phát triển của con người."

Từ khái niệm trên, MT có thể hiểu là những yếu tố tự nhiên và yếu tố vật chất nhân tạo có quan hệ mật thiết với nhau, bao quanh con người, có ảnh hưởng tới đời sống, sản xuất, sự tồn tại, phát triển của con người và thiên nhiên.

2.1.2. Khái niệm giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS tiểu học.

Giáo dục môi trường là một quá trình hình thành và phát triển ở người học sự hiểu biết, kỹ năng, giá trị và quan tâm tới những vấn đề về môi trường, tạo điều kiện cho họ tham gia vào phát triển một xã hội bền vững về sinh thái.

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường nhằm giúp cho mỗi cá nhân và cả cộng đồng có sự hiểu biết về môi trường, chức năng, lợi ích của môi trường đối với đời sống của con người, từ đó nâng cao ý thức bảo vệ môi trường.

2.2. Thực trạng giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho Tiểu học.

Trong thực tế, chưa có môn học giáo dục ý thức bảo vệ môi trường riêng cho bậc tiểu học mà chỉ tích hợp, lồng ghép, giáo dục bảo vệ môi trường qua các môn học như đạo đức, lịch sử, địa lý, tự nhiên và xã hội, khoa học... và giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS tiểu học thông qua các hoạt động ngoại khóa, ngoài giờ lên lớp. Qua đó, HS đã có những hiểu biết về môi trường, về thực trạng ô nhiễm môi trường ở Việt Nam nói riêng và thế giới nói chung và cơ bản đã có ý thức bảo vệ môi trường. Bên cạnh những kết quả đã đạt được vẫn còn một số tồn tại, hạn chế sau:

2.2.1 Về phía giáo viên.

* Ưu điểm

- Đa số GV có nhận thức đúng đắn về môi trường và tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường, GV đã tích hợp, lồng ghép nội dung bảo vệ môi trường trong một số môn học.

- GV đã có những hành động tích cực, nêu gương cho HS trong việc bảo vệ môi trường.

* Hạn chế

- Phương pháp giáo dục của GV chủ yếu vẫn là phương pháp truyền thống, nặng về lý thuyết, ít gắn với thực tiễn đời sống xã hội nên chưa hình thành được thái độ, hành vi bảo vệ môi trường cho HS.

- GV cần có thời gian nghiên cứu và giảng dạy thực tế để rút ra kinh nghiệm trong quá trình dạy học để đạt được mục tiêu giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS.

2.2.2. Về phía học sinh

* Ưu điểm

Đa số HS đã nhận thức được tầm quan trọng của môi trường đối với đời sống của con người, có thái độ đồng tình với những hành vi tích cực bảo vệ môi trường và không đồng tình với những hành vi phá hoại môi trường. Phần lớn HS tiểu học đã tự giác tham gia bảo vệ môi trường ở trường, ở nhà, ở nơi công cộng. Tích cực tham gia các hoạt động ngoại khóa về bảo vệ môi trường.

* Hạn chế

Một bộ phận nhỏ HS còn xem nhẹ vấn đề bảo vệ môi trường, thờ ơ, vô cảm, không tham gia vào các phong trào bảo vệ môi trường ở lớp, ở trường và địa phương tổ chức.

2.3. Một số biện pháp giáo dục ý thức bảo vệ môi trường qua cho HS tiểu học

Giáo dục bảo vệ môi trường cho HS Tiểu học là rất cần thiết trong giai đoạn hiện nay. Trong phạm vi bài viết, có thể đề cập đến một số biện pháp cơ bản như sau:

2.3.1. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường trong quá trình học tập ở trường

Trong quá trình giảng dạy các môn như đạo đức, tự nhiên và xã hội, khoa học... HS được tìm hiểu môi trường là gì? Tầm quan trọng của môi trường đối với tự nhiên và đời sống của con người như thế nào? Những biện pháp, hình thức góp phần bảo vệ môi trường tại trường học. Qua đó, HS trình bày được những việc cần làm để giữ gìn vệ sinh trường lớp, giải thích được vì sao phải giữ vệ sinh trường, lớp và tích cực tham gia các hoạt động ở lớp, ở trường. Đồng thời, GV kết hợp để HS chia sẻ với nhau những việc em đã làm được để giữ gìn vệ sinh trường học, từ đó, hình thành thói quen, hành vi biết giữ gìn vệ sinh trường, lớp và tích cực tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường ở lớp, ở trường như: quét dọn, vệ sinh lớp học, trường học, không vứt rác bừa bãi, tích cực trồng, bảo vệ chăm sóc cây xanh ở trường. Tích cực tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường ở lớp, ở trường như: Phong trào 1 phút sạch trường... Việc kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho học sinh gắn với các hoạt động bảo vệ môi trường ở lớp, ở trường góp phần bổ sung kiến thức giữa lý thuyết và thực tiễn, gắn học đi đôi với hành để khắc sâu kiến thức cho học sinh. Từ đó sẽ giúp HS bước đầu nhận thức được tầm quan trọng của môi trường và bảo vệ môi trường, hình thành ý thức bảo vệ môi trường ngay trong quá trình học tập, vui chơi ở trường.

3.2. Giáo dục bảo vệ môi trường qua các hành động thực tế của HS trong sinh hoạt ở lớp, ở trường.

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS tiểu học là quá trình từ những bài học trên lớp hình thành nên thói quen, hành vi bảo vệ môi trường ngay trong sinh hoạt hằng ngày.

Qua những kiến thức đã học giúp HS giải thích được tầm quan trọng của môi trường tự nhiên đối với đời sống con người, tình hình ô nhiễm môi trường hiện nay và những việc HS có thể làm để góp phần tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên và bảo vệ môi trường như: Sử dụng tiết kiệm điện, nước trong sinh hoạt hằng ngày ở lớp, ở trường, không xả rác bừa bãi ra nguồn nước. Đồng tình, ủng hộ những hành vi tiết kiệm, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, phản đối, lên án những hành vi gây ô nhiễm môi trường, nhắc nhở bạn bè, người thân sử dụng tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên và bảo vệ môi trường... Từ đó, giúp HS hình thành được ý thức bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên.

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường trong sinh hoạt hằng ngày chính là hình thức dễ nhớ, dễ thực hành giúp HS rèn luyện ý thức bảo vệ môi trường

thường xuyên, lặp đi, lặp lại giúp các em hình thành ý thức bảo vệ môi trường.

3.3. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường khi học tập, vui chơi ở nơi công cộng.

Trong cuộc sống hằng ngày, ngoài học tập, vui chơi ở trường, ở nhà, HS sẽ được học tập, vui chơi, giải trí ở nơi công cộng. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS khi tham gia học tập, vui chơi ở nơi công cộng là việc làm cần thiết để giúp HS hình thành thói quen bảo vệ môi trường mọi lúc, mọi nơi. Khi tham gia học tập, vui chơi ở nơi công cộng chắc chắn sẽ có hoạt động ăn uống, vui chơi cá nhân cũng như tập thể. Sau các hoạt động như vậy, chúng ta cần làm gì để góp phần bảo vệ môi trường?

Trong hoạt động học ở trường, thông qua những tình huống, tấm gương, câu chuyện về hành động biết bảo vệ, giữ gìn các công trình công cộng trong những bài học sẽ giúp HS hình thành ý thức giữ gìn, bảo vệ các công trình công cộng ở địa phương như: công viên, vườn hoa, rừng cây, hồ chứa nước... góp phần giáo dục ý thức bảo vệ môi trường ở nơi công cộng giúp HS hiểu được rằng cần phải có ý thức bảo vệ môi trường khi vui chơi, sinh hoạt ở mọi lúc, mọi nơi, mọi địa điểm để góp phần bảo vệ môi trường sống xanh, sạch, đẹp.

3.4. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường thông qua các hoạt động ngoại khóa

Đối với HS Tiểu học, giáo dục qua tấm gương thực tế và các hoạt động ngoại khóa chính là phương pháp giáo dục mang lại hiệu quả cao nhất trong quá trình giáo dục. Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường thông qua các hoạt động ngoại khóa sẽ giúp các em củng cố những kiến thức đã học, mở rộng tri thức, rèn luyện kỹ năng bảo vệ môi trường thông qua sự trao đổi, giao tiếp trong tập thể và giữa tập thể với xã hội, từ đó hình thành cho các em tính chủ động, sáng tạo và kỹ năng giải quyết các vấn đề liên quan đến môi trường và bảo vệ môi trường.

HS tham gia khám phá vai trò của môi trường và tài nguyên thiên nhiên với đời sống con người và trách nhiệm của học sinh trong giữ gìn, bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên qua các hoạt động như: Tổ chức cuộc thi vẽ tranh về chủ đề bảo vệ môi trường, tổ chức cuộc thi trồng và chăm sóc cây xanh ở lớp, ở trường, thi biểu diễn thời trang từ những vật liệu thân thiện với môi trường, tham gia phong trào “1 phút sạch trường”, tham gia dọn dẹp, vệ sinh đường làng, ngõ xóm, các công trình di tích lịch sử ở địa phương, tham gia trải nghiệm ở các khu du lịch sinh thái để tìm hiểu về môi trường tự nhiên, hình thành ý thức bảo vệ môi trường và tài nguyên thiên nhiên....

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường qua các hoạt động ngoại khóa sẽ giúp HS khắc sâu những kiến thức đã học, vận dụng được những kiến thức đã học vào thực tiễn, biến nhận thức của HS tiểu học thành hành động giúp bảo vệ môi trường sống xung quanh. Các hoạt động ngoại khóa cần có tính mở, tạo không khí sôi nổi, hào hứng phát huy tính tích cực, chủ động của HS.

Có thể nói, ở bất kỳ thời đại nào, môi trường đều đóng vai trò quan trọng trong đời sống của con người. Hiện nay, đời sống vật chất và tinh thần ngày càng được cải thiện nhưng đối lập với nó là tình hình ô nhiễm môi trường ngày càng nghiêm trọng, đe dọa đa dạng sinh học, biến đổi khí hậu và nhiều hệ lụy khác mà con người phải gánh chịu. Chính bởi vậy, giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS Tiểu học nói riêng và HS nói chung chính là một giải pháp bảo vệ môi trường cho tương lai. Tích cực giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS qua một cách thường xuyên, liên tục, bền bỉ sẽ giúp các em nâng cao được ý thức bảo vệ môi trường, hình thành thói quen tự giác, tích cực bảo vệ môi trường, bảo vệ hành tinh xanh.

3. Kết luận

Ở bất kỳ thời đại nào, môi trường đều đóng vai trò quan trọng trong đời sống của con người. Hiện nay, đời sống vật chất và tinh thần ngày càng được cải thiện nhưng đối lập với nó là tình hình ô nhiễm môi trường ngày càng nghiêm trọng, đe dọa đa dạng sinh học, biến đổi khí hậu và nhiều hệ lụy khác mà con người phải gánh chịu. Chính bởi vậy, giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS tiểu học nói riêng và HS nói chung chính là một giải pháp bảo vệ môi trường cho tương lai. Tích cực giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS qua một cách thường xuyên, liên tục, bền bỉ sẽ giúp các em nâng cao được ý thức bảo vệ môi trường, hình thành thói quen tự giác, tích cực bảo vệ môi trường, bảo vệ hành tinh xanh.

Giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho HS tiểu học thông qua một số biện pháp như: Giáo dục bảo vệ môi trường trong quá trình học tập ở trường. Giáo dục bảo vệ môi trường qua các hành động thực tế của HS trong sinh hoạt ở lớp, ở trường.

Tài liệu tham khảo

1. Giáo dục bảo vệ môi trường trong môn đạo đức cấp tiểu học (2010); NXBGD Việt Nam. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018); *Thông tư 32/2018/TT - BGDDT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục & Đào tạo*. Hà Nội
3. Các Công ước quốc tế về Bảo vệ môi trường (1995); NXB Chính trị Quốc gia. Hà Nội